

Omelyanchik T., teacher at the Department of Ukrainian Philology
Vynnytsya regional municipal college of Humanities and Education

FORMING LITERARY COMPETENCE OF SENIOR PUPILS

The article looks at the main trends in culturological approach to teaching literature; lists the factors that promote interest in studying it as a school subject; highlights the importance of culturological education in the process of teaching and upbringing the rising generation.

Key words: culture, culturology, culturological approach, literary competence

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію

ВОЛОДИНОЇ Тетяни Святославівни

«Метамова сучасної лінгвістики: принципи перекладу». –

Київ: Вид. центр КНЛУ, 2016. – 367 с.

Монографічна праця Володіної Тетяни Святославівни присвячена розробленню методологічних принципів перекладу термінології сучасної лінгвістики у науковому тексті та поза його межами. Робота виконана в руслі міждисциплінарних наукових досліджень та реалізує важливий академічний принцип спадковості наукового знання завдяки поєднанню положень новітньої антропоцентричної парадигми з положеннями традиційних системно-структурного, функціонального та когнітивно-діяльнісного підходів.

Актуальність досліджуваної теми не викликає сумнівів, адже значущість вивчення поданих принципів перекладу сучасної лінгвістичної термінології як для мовознавства, так і для теорії термінологічного перекладознавства важко переоцінити. Перед нами, поза сумнівом, тематично насичена монографія, не лише за обсягом і поданням теоретичного та практичного матеріалу, але й за широтою застосованих методів дослідження. Наукову достовірність цієї праці забезпечує, зокрема, її джерельна база. Адже матеріалом дослідження слугували численні спеціальні лінгвістичні словники та енциклопедії сучасної англійської, німецької, російської, української мови, а також оригінали та переклади наукових текстів з лінгвістики Р. Келера, Д. Кристала, Н. Хомського, що є близькими тематично й змістовно.

Вибрана авторкою царина дослідження, для нас – лінгвістів, є цікавою темою, оскільки лінгвістична термінологія найбільш чутливо реагує на будь-які зміни у соціолінгвістичному устрої, і тому активно поповнюється термінологічними новоутвореннями найчастіше у галузі генеративної граматики, когнітивного синтаксису або фоносемантики, не оминаючи й прикладної лінгвістики. Крім того у процесі внутрішньо – та міжгалузевих лінгвістичних комунікацій відбувається взаємне запозичення термінів відповідними терміносистемами. Такий процес авторка називає «міграцією» терміносистем під впливом глобалізації, що спричиняє появу *меланжових* лінгвістичних досліджень, які стають підґрунтям для виникнення «*new*»-метадіалектів (термін Володіної Т.С.), без знання термінології яких неможливо засвоїти їх базові положення, вести наукові дискусії, читати наукові статті зарубіжних

колег, або працювати над власними. Авторка намагається відобразити дух нашого наукового сьогодення, дух експансіонізму у природній мові в цілому, та у метамові сучасної лінгвістики зокрема. Т. С. Володіна показує як «метамовна екзогlossenна революція» ускладнює завдання перекладача – правильно «донести» до адресата значення терміноодиниці, авторка демонструє на прикладі оригіналів та транслятів наукових текстів з лінгвістики реалізацію розробленої нею гіпотези «нової стратегії» перекладу, яка базується на принципі концептуалізації вихідного наукового знання, та, як наслідок, впливає на якість тексту перекладу.

Застосування даного принципу у свою чергу не можливе без відтворення вихідної авторської моделі знання, що складає основу наукового тексту з лінгвістики. Тому для перекладача *визначальним* є розуміння авторського концепту, який вербалізується в науковому тексті за допомогою логічних відношень (родо-видових, причинно-наслідкових, відношень частини-цілого та ін.), що встановлюються між базовими словами, експлікативами й асоціативами, які авторка маніфестує як «маркери розвитку наукової думки». Якщо логічні відношення між концептами у тексті оригіналу, які виявлено перекладачем, відповідають логічним відношенням у тексті трансляту, то в цьому випадку можна стверджувати, що перекладач зумів зрозуміти вихідний авторський концепт, а переклад вважатиметься успішним. У разі нерозуміння перекладач модифікує або «спотворює» вихідний сенс концепту у тексті перекладу. Поряд з адекватністю та еквівалентністю як основними параметрами оцінки успішності перекладу сучасної лінгвотермінології, провідним критерієм оцінки успішності перекладу наукового тексту Володіна Т.С. пропонує коефіцієнт зв'язності, що становить для наукового тексту 60–80 %.

Проте, як і будь-яке ґрунтовне дослідження, робота Т. С. Володіної викликає прагнення продовжити обговорення проблем, які не всі сприймаються однозначно: *по-перше*, аналізуючи можливі принципи перекладу однослівних і багатослівних лінгвотермінів на лексичному рівні – «поза контекстом» з метою пошуку знака-еквівалента варто було б детальніше зупинитися на перекладі похідних лінгвотермінів, а також на передачі термінів-синонімів і полісемантів; *по-друге*, було б цікавим простежити реалізацію застосованого авторкою принципу перекладу (принцип концептуалізації наукового знання) на перекладах українських наукових текстів, хоча це викликає певні труднощі через недостатню кількість трансльованих праць, які присвячено одній темі.

Тим не менш представлена монографія є цінним доробком для термінознавства, теорії перекладу, лексикографії та порівняльного вивчення мов, вона є завершеною й оригінальною працею, яка свідчить про творчий підхід авторки до розв'язання поставленої проблеми.

Монографія Т. С. Володіної є сучасним поглядом на переклад в його теоретичному і практичному вимірах, що фокусує увагу на питаннях, які в ХХІ столітті можуть знайти нове рішення.

Доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри германського,
загального і порівняльного мовознавства **В. І. Кушнерик**
Чернівецького національного університету
ім. Юрія Федьковича